

התרגשות בהימלאיה הודית

ספטמבר-אוקטובר 2011

יומן מסע מאת אפרת נקש ©

חלק ראשון – לקראת המסע והטרקים בנדה דווי

תוכן החלק הראשון

1.....	לקראת המסע.....
2.....	הדרך לצפון הודו.....
4.....	הטרק לעמק הפרחים ואגם המקונד.....
7.....	הטרק סביב הנדה דווי.....
8.....	הטרק למעבר הקווארי.....
10.....	הטרק לרופקונד.....
15.....	הדרך להרצ'ולה.....

חלק שני – [קבלת פנים חמה במשפחת הראנג](#)

לקראת המסע

בשנת 2006 קיבלתי הודעה דרך [אתר הצילום שלי](#) מפוניט (Puneet). פוניט כתב לי שהוא מהודו, אוהב את תמונות הטיבטים שצילמתי, וקרא את יומן המסע שלי "מקלט בהימלאיה" (באנגלית). לא ידעתי אם הכותב הוא בן או בת, ובהתכתבות איתו הקפדתי על ניסוח שמתאים לשני המינים. פוניט העלה רעיונות עבור האתר שלי, ואני סיפרתי לפוניט על אהבתי להודו. פוניט שלח לי תמונה שלו, ממנה ניבטו אלי פנים צעירות, עגולות ומתוקות, ועדיין לא הצלחתי להבין אם הוא בן או בת. רק כמה שנים מאוחר יותר, כשהתחברתי אל פוניט ב-Facebook, הבנתי שהוא בן.

מדינת אוטראקהאנד בצפון הודו, צבועה באדום

לשאלתי לגבי עיניו המלוכסנות השיב פוניט שהוא משתייך לקבוצה אתנית הנקראת ראנג (Rung), צאצאי השבט הטיבטי Pygmy. פוניט כתב שאם אני אוהבת את הודו ומתכננת ביקור נוסף, אני מוזמנת לפסטיבל של שבטו, אשר ייערך באוקטובר 2011, והפנה אותי לאתר אינטרנט של הקבוצה: <http://www.rungmung.net>. ללא היסוס השבתי שאגיע. היום אני יודעת שנער בן 17 הזמין אותי להיות אורחת של משפחתו. איזה בחור אמיץ.

חמש שנים התרגשתי לקראת מסע המחבר את שלושת אהבותיי: לטיבטים, להודים ולהימלאיה.

היעד: צפון הודו

שם הכפר בו מתגוררת משפחתו של פוניט, ובה ייערך הפסטיבל, הוא פאנגו (Pangu), הנמצא במדינת [אוטראקהאנד](#) (Uttarakhand) שבצפון הודו. אוטראקהאנד שוכנת בתחום ההימלאיה הודית, וגובלת בצפון בטיבט ובמזרח בנפאל. המדינה הוקמה בשנת 2000, ובינואר 2007 קיבלה את שמה

ההיסטורי שמשמעותו בסנסקריט "ארץ הצפון".

ערכתי תכנון כללי לטיול בהימלאיה ההודית במדינת אוטראקהאנד: בספטמבר אלך בטרקים בשמורת הנדה דווי (Nanda Devi), ובאוקטובר אשהה בכפר עם פוניט ומשפחתו. בהתקרב מועד הנסיעה, פוניט עדן אותי שזקני השבט התכנסו וקבעו שהפסטיבל בכפרו יערך ב-9 באוקטובר 2011.

איפה סבתא?

תמהתי מה תחשוב נועם, נכדתי בת חמישה עשר החודשים, על כך שלא תפגוש אותי מדי שבוע. היא הרי לא יכולה להבין את משמעות המרחק – איפה זה הודו? וגם לא את מושג הזמן – כמה זה ששה שבועות? חיפשתי רעיונות מוחשיים, ונעזרתי בתמונות. למקרה שבביתה צמודות תמונות של אמיר וליאור (הוריה), שלה ושל לק הכלב, והיא יודעת לזהות את כולם בתמונות. לכן הצטלמתי עם נועם, אמיר ואיל (שני בני), הדפסתי את התמונות ונתתי לנועם, כדי שתזהה אותי בתקופת היעדרות שלי.

מאבק הרופאים

"מעסיקים אותנו בתנאים לא חוקיים. בשנת 2008 סוכם שהמתמחים יעשו שש תורנויות בחודש, ובפועל משבצים אותנו ל-10-12 תורנויות – מה עושים?" המשפטים של [איל](#) בנושא מאבק הרופאים, שהתלהט ערב נסיעתי, הדהדו בראשי הרבה אחרי שנפרדנו בשדה התעופה. הזדהיתי עם התסכול של איל, שהשקיע שבע שנות לימוד, שנתיים סטאז' ועכשיו הוא מתמחה בבית החולים וולפסון בחולון; שאוהב לרפא; שלוקח את הדאגה למטופלים אתו הביתה, וחרד לבריאותו של כל אחד.

הדרך לצפון הודו

ביום שישי אחר הצהריים שדה התעופה היה ריק, ועברנו בו במהירות, יחד עם אורה שהצטרפה לנסיעה. המראנו מתל אביב ב-9 בספטמבר 2011 בטיסה של Royal Jordanian. המעבר לטיסת ההמשך בעמאן היה אף הוא חלק ומהיר, ונחתנו בדלהי למחרת בבוקר. גם שם יצאנו חיש מהר, נסענו ישירות לפהרגאנג' (Paharganj, רחוב השוק בדלהי), והתמקמנו במלון זול. אחרי מקלחת יצאנו לספוג מאווירה של הודו אשר אהבתי, ולמצוא תחבורה לצפון הודו.

לפי ההכוונה של פוניט הלכנו לתחנת הרכבת כדי לרכוש כרטיסים, והפנו אותנו למשרד המטפל בתיירים. עובדי המשרד לתיירים טענו שאין כרטיסים בימים הקרובים בקרון שינה, והציעו לנו כרטיסי ישיבה לתיירים במחיר גבוה. חשבתי שזו לא תהיה חוויה מהנה לעבור עוד לילה בישיבה, בקרון רכבת או באוטובוס, אחרי לילה של ישיבה במטוס. הציעו לנו לשכור מונית ישירות לג'ושמת ([Joshimath](#)), מחוז חפצינו, במרחק של 480 ק"מ, תמורת US\$280. ידעתי שבמונחים הודיים זהו סכום עתק. אולם משהבטיחו שנגיע לג'ושמת בתוך 10-12 שעות, התחלנו לראות את היתרונות הגלומים באופציה זו: אין צורך להדחק ברכבת או באוטובוס, אין צורך להחליף תחבורה בדרך, ונרוויח יום שלם. החלטנו לצאת לדרך מיד, כדי לנסוע לאור יום.

התחלנו את הנסיעה בשעה 9:00. במונית הקטנה נהג אופנדר (Upender), שהיה לבוש בחליפת נהג מחויטת בצבע בז', וכובע לראשו. ישבתי לצדה של אורה במושב האחורי, ובין נמנום לנמנום הבחנתי ביישובים שחצינו, במישורים העצומים ובשדות המעובדים שעל פניהם חלפנו במהירות. אופנדר עצר עבורנו לארוחת צהרים במסעדה יוקרתית. שאלתי את עצמי מה אני עושה שם, איך הסכמתי לנסיעה במחיר כל כך גבוה ולא סביר, עם נהג במדים ובתוך מסעדה יקרה. שכנעתי את עצמי שעבור אורה, שזה לה הביקור הראשון בהודו, זו תהיה כניסה הדרגתית, ובעצם גם אני נהנית, כי בדרכים יש בעיה לאכול, ומסעדה יוקרתית מבטיחה, אולי, מטבח נקי.

אחרי כמה שעות נמנום הרגשתי ערנית ועברתי לשבת ליד אופנדר. עברנו את הרידואר (Haridwar), חצינו את רישיקש (Rishikesh), טיפסנו בדרכים עקלקלות ומשובשות, ועברנו בתוך יישובים. ככל שהתקרבו אל גבעות ההימלאיה גברה התרגשותי. באחד היישובים עצרנו למנוחה את רגלינו, ומנהגים עמם שוחחנו שמענו שהדרך לג'ושמת חסומה בגלל גלישת קרקע אשר כיסתה חלק מהכביש. מולנו חלף רכב שטח עם תיירים שהחליטו לחזור על עקבותיהם ולבחור במסלול חלופי, אחרי יומיים המתנה לפתיחת הכביש. השעה היתה 18:00, נסענו כבר תשע שעות, ומקומיים שפגשנו הסבירו שלפנינו לפחות עוד ארבע או חמש שעות נסיעה עד לג'ושמת.

בהימלאיה חל איסור על נסיעה אחרי השעה שמונה בערב. אוּפְנֶדֶר ביקש לחזור לדלהי, ואני הצעתי שנישן באזור ונראה מה יהיה המצב בבוקר. באי רצון בולט המשיך אוּפְנֶדֶר עד לפאתי סרינגאר (Srinagar) באוטראקהאנד, לא זו במדינת ג'אמו וקשמיר). בעל המלון שבו עצרנו הסביר לנו שמכוון שהדרך לג'ושימת היא בכביש ראשי, העבודות לפתיחתו יתחילו מוקדם בבוקר. סיכמנו עם הנהג שלנו אוּפְנֶדֶר שנעצור ללון במקום, ולמחרת השכם בבוקר נמשיך עד החסימה, או עד לג'ושימת אם הדרך תהיה פתוחה.

היינו רעבות, הזמנו ארוז ומרק עדשים, התקלחנו, ונפלנו שדודות על המיטות. אוּפְנֶדֶר ישן במכוניתו. חשבתי על הצעירים בדלהי שמכרו לנו מונית בכסף רב, ואפילו לא ידעו כמה זמן אורכת הנסיעה ושהדרך חסומה. גם אוּפְנֶדֶר, שהוא נהג מקצועי, לא קיבל עדכון מהחברה ששלחה אותו לנסיעה.

בבוקר שלמחרת התייצבנו כפי שקבענו בשעה 5:00, אולם אוּפְנֶדֶר עדיין ישן. הערנו אותו בדפיקות על שימשת מכוניתו. המשכנו בנסיעה מספר שעות, בדרך מתפתלת ומלאת מהמורות, המטפסת על ההימלאיה. הנסיעה היתה יפהייה ומרתקת. עברנו בין כפרים ציוריים ושדות, כשלנגד עינינו נופי פסגות ורכסים מיוערים, מבותרים על-ידי נחלים. ככל שנכנסנו לעומק ההרים מלאי ההוד, כך גברה התרגשותי.

אחרי שחצינו את העיר Chamoli, פגשנו טור ארוך מאד של אוטובוסים, משאיות ומכוניות. אוּפְנֶדֶר עצר, הורה לנו לרדת מהמונית, והודיע לנו שהוא חוזר לדלהי. למדתי לקח – אין לשלם את מלוא סכום הנסיעה מראש.

עברו כמה דקות עד שהבנתי שהגענו לקטע הכביש שנחסם על-ידי גלישת הקרקע (טור דומה יכול להיווצר גם בגלל תאונה). הבחנתי בכמה מכוניות שהתקדמו בנסיעה איטית. החלטנו לחצות רגלית את הקטע החסום (כמה טוב שאורה מחושלת). העמסנו את התרמיל הגדול על הגב, את הקטן על החזה, ופילסנו את דרכינו בין המכוניות והאנשים. הטור השתרך לאורך של כקילומטר. כשהגענו לחסימה גילינו עובדים המיישרים בחריצות נתיב ברוחב כשלושה מטרים באדמה שגלשה, באמצעות אתי חפירה. הנתיב יושר מעל תוואי הכביש, ממנו לא ראינו זכר. כשהאדמה בנתיב שנפרץ נראתה מיושרת אפשרו למכוניות בעלות הנעה 4x4 לעבור. אחרי שכמה

מכוניות נסעו באדמה התחוה והתחפרו בה, הדרך חזרה להיות לא עבירה, העובדים שוב יישרו אותה, וחוזר חלילה.

חצינו בהליכה, בין המכוניות והעובדים, את הקטע שעליו גלשה הקרקע, שהיה באורך של כמאה מטרים. אנשים עמדו לצדי הדרך והסתכלו עלינו, קראו לעברינו בהודית והעירו הערות שלא הבנו. כשהרמתי את מבטי ימינה, ראיתי מעלינו אדמה תלולה שגלשה, ומשמאל המשיכה הגלישה בשיפוע חד ומפחיד כלפי מטה. עמוסה בשני התרמילים שקעתי עם הנעלים באדמה הרכה, שלא הייתה יציבה. עם כל פגיעה הבנתי את ההשפעה העצומה של גלישות הקרקע על התנועה בהימלאיה.

כשהגענו לכביש הגלוי בצידה השני של גלישת הקרקע הפניתי את ראשי לאחור, וראיתי רכב שטח מתקרב ובו רק נהג. שאלתי אותו אם יאות לקחת אותנו במכוניתו לג'ושימת, והוא הסכים. סיכמנו על מחיר וטיפסנו בשמחה אל המכונית.

בהמשך הדרך נתקלנו בעוד כמה קטעים שנחסמו על ידי גלישות קרקע. כשהצעתי בראשון שבהם שאורה ואני נחצה רגלית, הנהג ענה שבשום אופן לא יעזוב אותנו בהרים. אחרי התחושה הלא נעימה כשאופנו נטש אותנו, הרגשתי שלנהג הנוכחי אכפת מאתנו, והוא דואג לכך שנגיע למחוז חפצינו. הנהג הזה הזכיר לי את התכונה של הודים רבים: חמלה במובנה הבודהיסטי, חשיבה על האחר, לראות את הצרכים של האחר ולשים אותו לפניך. נמלאתי שמחה שחזרתי להודו אהובתי.

הצלחנו לצלוח את כל הגלישות, המהמורות והשיבושים בהם נתקלנו בדרך, תוצרי גשמי הזעף של המונסון. עברנו שלט גדול המורה על כניסתנו לשטח שמורת הנגדה דווי, ונשמנו מלוא ריאותינו את אוויר ההימלאיה.

הגענו לג'ושימת הנמצאת ברום 1,845 מטרים. הנהג האדיב הסיע אותנו עד לפתחו של מלון GMVN Joshimath, נפרדנו בתודה וחיוכים, והנהג המשיך בדרכו לביתו. נכחנו שמחיר החדרים המופיע במדריך הלונלי פלנט שהחזקתי משנת 2009 אינו מדויק, ובמציאות גבוה בשליש. שמחתי כשאורה קיבלה בשוויון נפש את המחיר הגבוה, ובכלל, לאורך הטיוול, לא עשתה עניין עם כסף.

נכנסנו לחדר מרווח עם מקלחת ודוד חשמל. הטוש קבוע גבוה בקיר והתענגתי כשהמים החמים זרמו מלמעלה. פינוק נדיר בהודו.

התארגנות בג'ושימת

לאחר שהתרעננו דאגנו לארגון הטרקים. נכנסנו לסוכנות הטיולים [Himalayan Snow Runner](#) (שבמדריך הלונלי פלנט מופיעה בשמה הקודם: Himalayan Trekking). מנהל הסוכנות, Ajay, הרשים אותנו באנגלית הטובה שבפיו. הצגת המסלול והציוד היתה מקצועית, וההתייחסות לשאלותינו היתה עניינית. סיכמנו עם Ajay והמדריך סהיב (Shiv) את פרטי הטרק סביב הנגדה דווי, מחנה נודד של 13 יום הכולל אוהלים, מטבח ופרדות שסחבו את ציוד המחנה והציוד האישי.

שוטטנו ברחובות ג'ושימת, לגמנו מהמראות והצבעים של הודו, חגיגה לחושים ולנשמה. ברכנו אנשים בנמסטה (Namaste) או נמסקאר (Namaskar). נכנסנו לקפה אינטרנט, ובישרתי לחוג מקורבי על הגעתנו והתכנית, ובאופן ספציפי – הניתוק הצפוי מתקשורת אימייל וטלפון.

הטרק לעמק הפרחים ואגם המקונד

למחרת, ב-12 בספטמבר 2011, נסענו ברכב שטח לתחילת המסלול של הטרק לעמק הפרחים (Valley of the Flowers) ואגם המקונד (Hemkund). יצאנו לארבעה ימים ללא מדריך או מלווה. ירדנו מהרכב בכפר Govind Ghat בגובה 1,830 מטרים, והתחלנו בטיפוס.

מסלול הטרק מצייר את האות Y, כאשר Govind Ghat נמצאת בנקודה הדרומית והנמוכה ביותר, היישוב גאנגריה (Ghangaria) נמצא צפונית לו במרכז ה-Y בגובה 3,050 מטרים, וממנו יוצאים בנתיב הלוך וחוזר לעמק הפרחים בהסתעפות השמאלית, לגובה 3,650-3,950 מטרים, ולמקונד בהסתעפות הימנית, לגובה 4,330 מטרים.

ביציאה מהכפר Govind Ghat חצינו גשר תלוי מעל לנהר Alaknanda, ומיד נבלענו בזרם עולי הרגל הסיקים, שעלו וירדו אל ומאגם המקונד (קונד פרושו אגם).

עולה רגל סיקי

מקדמת דנא כיבדו את הרי ההימלאיה כמקום משכנם של האלים וכמקור השראה דתית. קיימות עדויות לזרם של עולי רגל שפסעו בהרים בחיפוש אחר מקור הנהרות החל מהמאה השלישית לפני הספירה. אגם המקונד הוא אחד מחמשת המקומות הקדושים אליהם הסיקים עולים לרגל. בלונלי פלנט מצוין שאלפי עולי רגל סיקים פוסעים במסלול זה כל שנה, ושיא העלייה לרגל הוא בחודשים מאי ויוני. גם כשאנחנו טיפסנו, בספטמבר, היתה תנועה ערה ביותר של עולי רגל בכל הגילים.

השביל מרוצף באבנים, עיתים אבנים שטוחות, עיתים בולטות ומסביבן בוך. חלק מהעולים הלכו ברגל, כמונו, ואחרים נעזרו בסוסים, פרדות, חמורים, ואף באפיריון שנישא על כתפיהם של ארבעה סבלים. סבלים אחרים עלו וירדו עם סלי קש גדולים התלויים באמצעות רצועה על מצחם ומונחים על גבם, ובתוכם תיקים, אריזות, וגם... ילדים.

לצד הדרך, בעיקולים ובפיתולים, עמדו דוכנים רבים, המכונים Dhabas, אשר הציעו משקאות ומיני מאכל. עולי הרגל הסיקים, המצויים לכבד באוכל את האחרים, חילקו לנו סוכריות.

השביל עבר בתוך יערות קסומים, הבחנתי באלונים, רודודנדרון (Rhododendron) ואשוחים. הדרך חלפה מעל שני כפרים. במספר מקומות לצד השביל ניצבו מבני בטון עם ספסלים צמודים לקירות מסביב, אשר שימשו למנוחה. תמהתי מדוע מבנים אלו צוינו בשלט "נקודת תצפית" (View Point), משום שהיער הנשקף מהם ומהשביל היה זהה.

הגעתי לנקודת פיצול, ושאלתי אנשים שחלפו על פני מהי הדרך לגאנגריה, אליה היו מועדות פנינו באותו יום. כונו אותי לשביל היורד אל נהר ה-Laxhman Ganga, והסבירו לי שהבהמות והסבלים ממשיכים לטפס בשביל המרוצף. ירדתי אל גדת הנהר יחד עם עולי רגל רבים, הלכנו בין סלעים, וטיפסנו עד שהתמזגנו חזרה עם השביל הראשי.

בקילומטרים האחרונים השביל טיפס בתלילות בתוך היער. גשם החל לטפטף, והבוץ והסלעים הרטובים היקשו על ההליכה. פגשתי שני הודים מארגון STEP ([Society for Trekking and Environmental Preservation](http://www.societyfortrekkingandenvironmental.org)), שארמה (Sharma), סגן נשיא בארגון, שוחח איתי בלהט, וסיפר לי על האמונה הסיקית, שהיא נגזרת מההינדואיזם. הסיקים אינם גוזזים את שיער הראש והפנים, ומחויבים לכסות את שיער ראשם. כל אחד בוחר את הדרך שבה הוא קושר את הטורבן לראשו, ואת צבעו. למדתי לברך את הסיקים בברכתם: [Sri Akaal](http://www.sriakaaal.com).

עולי רגל סיקים נישאים באפיריון לאגם הקדוש המקונד

השביל המרוצף הקל על ההליכה, אבל שיפועו החד, עליה של 1,220 מטרים ביום אחד עד לגובה של 3,050 מטרים, ומאמץ הטיפוס היקשו עלי. ככל שעלינו גבוה יותר והתאמצתי יותר, כך התקשיתי לנשום, הרגשתי בחילה ואת הלמות רקוטי. בעוד אני מתקשה, סובלת מתסמיני מחלת הגבהים, שארמה דיבר במרץ, והרעיף עלי מידע רב ונתונים סטטיסטיים שלא הצלחתי לקלוט. שארמה טען שכיוון שיש לי כושר גופני טוב, הסימפטומים יחלפו במהירות, וגם הזמין אותי לטייל איתם בעתיד.

בכוחות אחרונים הגעתי לגאנגריה, הנקרא גם Govind Dham. הכפר מהווה מרכז לעולי הרגל, ובמרכזו מקדש סיקי (Gurdwara). עצרתי בפתחו של המלון הראשון. הייתי במצב גופני לא טוב, ורופא הודי צעיר בשם ד"ר פרסנג'יט (Prasenjit) הושיב אותי על כיסא והגיש לי מיד כוס מים עם מלח וסוכר. אורה סיפרה לי שהייתי חיוורת כסיד. פרסנג'יט הסביר לי שאם המצב יחמיר אאלץ לרדת. הנהנתי בהסכמה. אני מודעת לכך שיש להתייחס לסימפטומים בדאגה כאשר הם לא עוברים מהר, ובוודאי אם לא עוברים עד הבוקר. עד היום כשטיפסתי לגובה של 3,000 מטרים ומעלה, הופיעו אצלי סימפטומים דומים, שתמיד חלפו עד הבוקר.

אט אט שבה אלי נשימתי. פרסנג'יט הורה לי ללבוש את כל הבגדים החמים שהבאתי, וטען שאם הגוף יהיה חם, ארגיש הקלה. הוא אף לקח אותי לחנות מקומית לרכוש כובע צמר, כשכבה נוספת מעל לכובע הפליס שהבאתי.

Ajay מג'ושימת צייד אותנו במכתב אל דודו, בעל מלון בגאנגריה, והסתבר שהתיישבתי בדיוק לפתחו של אותו מלון, Shri Nanda Lokpal Palace. התמקמנו בחדר, ותוך שעה הרגשתי מצוין. פרסנג'יט היקר, שלא עזב אותי לרגע, התלהב מההתאוששות המהירה שלי. שארמה צדק.

בערב הלכנו עם פרסנג'יט למרכז מקומי, בו צפינו בסרט דוקומנטרי על Bhyundar Valley המכונה עמק הפרחים. בשנת 1931 הסב Frank Smythe את תשומת ליבם של אוהבי ההרים והצמחים לעמק זה. העמק הקרחוני משתרע ממזרח למערב, אורכו כעשרה קילומטרים, ושני קילומטרים רחבו. גובהו נע בין 3,650 ל-3,950 מטרים. בחודשי שיא הפריחה, מאי-יוני, פורחים בו סוגים שונים של פרחי בר בשלל צבעים, ומכאן שמו. עמק הפרחים מהווה מוקד משיכה לבוטנאים מכל העולם.

עמק הפרחים והפסגות המושלגות במזרח

למחרת בבוקר, אחרי שינה טובה הרגשתי מעולה, ופרסנג'יט לקח אותנו לשתות חלב טרי רתוח ולאכול כדור בצק חם ומתוק.

כשסיימנו את ארוחת הבוקר שמנו פעמינו אל עמק הפרחים. טיפסנו צפונה בתוך מעוק מרשים, שבסופו גשר קרח מעל נהר ה-Pushpawati, המנקז את העמק. גשר זה מסמן את תחילתו של עמק הפרחים. פנינו מזרחה, והתרשמנו מהעמק המבודד והירוק, המעורסל בינות לפסגות המושלגות של רכס הגרוואל של ההימלאיה (Garhwal Himalaya). דמיינתי את העמק בשיא הפריחה, מרופד בפרחים בשלל צבעים, כשבמרכזו מתפתל נחל ובקצהו המזרחי מבצבצות פסגות מושלגות מעל לקרקס הקרחוני.

עד מהרה הופיעו שוב הסימפטומים של מחלת הגבהים: הנשימה כבדה, הרקות הלמו, ותחושת בחילה עלתה בגרון. הרגשתי תשושה ושכבתי על מרבץ צמחים לנוח. מזג האוויר היה נעים. התבוננתי בעננים שמכסים לאיטם את הפסגות המושלגות. חשבתי לעצמי שהיה עדיף לו נשארתי להתאקלמות בגאנגריה, במקום להמשיך במאמץ גופני, ולעלות בגובה עוד כ-800 מטרים.

אחרי מנוחה קלה ירדנו חזרה לגאנגריה. תחת השפעת הגובה התקשיתי בהליכה, הרגשתי חולשה, אבל המשכתי בידיעה שהירידה תשפר את הרגשתי. אחרי שהקאתי בפאתי גאנגריה, עצרתי לנוח והתחלתי להתאושש. בחור אמריקאי נעמד לידי, לא דיבר הרבה, כאילו שמר עלי. לשמחתי גם באותו יום חזרתי מהר מאד לאיתני והרגשתי מצוין. הלכנו לאכול ארוחת ערב עם פרסנג'יט שהכיר לנו את המסעדה הכי טובה בכפר.

למחרת, אחרי ארוחת הבוקר של חלב רתוח עם פרסנג'יט, נפרדו דרכינו. הרופא הצעיר הזה שטיפל בי והכיר לי את המקום עשה לי כיף בלב. החלפנו אימיילים, ואנחנו שומרים על קשר.

תפילה בתוך המקדש הסיקי בהמקונד

את הטיפוס להמקונד בגובה 4,330 מטרים, כ-1,400 מטרים מעל גאנגריה, החלטתי לעשות על גב סוס. אמנם נטלתי כמות כפולה של דיאמוקס (Diamox), תרופה להקלה על ההשפעה של הגובה, אולם החלטתי להימנע מתוספת של מאמץ פיזי שיחמיר את ההסתגלות של הגוף לגובה.

השביל טיפס בתלילות רבה ובפיתולים אינסופיים, ופחדתי כל פעם כשהסוס התקרב לשפת השביל המרוצף, על פי התהום. השביל היה רטוב ובוצי, וסכנת ההחלקה בו היתה גבוהה. גם בקטע זה של השביל פזורים דוכני אוכל ושתייה רבים. אחרי שלוש שעות רכיבה הגענו לאגם ולמקדש, יחד עם עולי רגל רבים. הפעם האסטרטגיה הוכיחה את עצמה, והגעתי לאגם כשאני מרגישה טוב. הרהרתי בכך

שתוך חמישה ימים עליתי מדלהי שבמישור, בגובה 239 מטרים, לגובה של 4,330 מטרים.

אגם המקונד (הנקרא גם Lokpal) "התגלה" בשנת 1930 על-ידי מורה אשר יצא לאתר את המקום שבו מדט הגורו הסיקי Gobind Singh בגלגולו הקודם. בכתבי הקודש של הסיקים, Dasam Granth, מתואר המקום כאגם מנותק מוקף בשבע פסגות מושלגות, והמורה קבע שזהו המקום.

עולי רגל סיקים יורדים מהאגם הקדוש המקונד

התבוננתי בסיקים הטובלים במי האגם הקפואים לפני כניסתם למקדש, ונכנסתי למקדש אשר נבנה לפני שלושים שנה. הסיקים נראו נרגשים, ולא הבחנתי בעולי רגל שמרגישים רע מחמת הגובה הרב. כנראה שזוהי השפעת המוטיבציה הגבוהה וההתרגשות שבקיום מצוות העלייה לרגל למקום הקדוש.

אחרי זמן מה יצאתי מהמקדש, וקיבלתי את פניה של אורה שטיפסה ברגל. פרסנג'יט ההינדי הסביר לי שאגם המקונד קדוש גם להינדים, וביקרנו גם במקדש ההינדי שלשפת האגם. המשכנו להקיף את האגם, עד שהשומרים ביקשו מאתנו לחזור. עננים שעלו מהעמק כיסו את המקדשים והאגם, אחר כך הייתה התבהרות קלה, עד ששוב עלו עננים ולא ניתן היה לראות דבר.

הירידה ברגל חזרה לגאנגריה היתה קלה. לעיתים נוצר קרע בעננים ויכולנו לראות חלק מהנוף ואת גאנגריה למטה בערוץ. במסעדה הטובה אכלנו טאלי משובח (Thali), פגשנו זוג ישראלים, ואת המטייל האמריקאי שעמד לידי בערב הקודם.

בלילה ירד גשם שוטף, וכשיצאנו בבוקר בדרכינו חזרה למטה, השביל היה רטוב, בוצי וחלק. פגשנו בדרך עולי רגל רבים שביקשו להצטלם אתנו, ואנו נענינו בשמחה ובחיוך רחב. הרגשתי שאני מחזירה בהיענות לכל אלה שנעתרו לכך שאצלם אותם.

בחלק התחתון של הירידה החל לרדת גשם, שהתגבר והפך לגשם סוחף כאשר הגענו אל Govind Ghat. שמחתי על התזמון המוצלח. כשסיימנו לסעוד חזרנו למלון בג'ושימת.

המועד הרשמי לסיום גשמי המונסון חל באותו היום, ה-15 בספטמבר. אולם התחזית ליום המחרת היתה לגשם בהסתברות של 50%. החלטנו לדחות את היציאה לטרק הבא ביום.

למחרת בילינו בג'ושימת יום רגוע והתארגנו לטרק. כיבסנו והשלמנו קניות לטרק. לא היתה אפשרות להמיר דולרים לכסף מקומי מזומן. Ajay קנה עבורנו כרטיס sim לטלפון הנייד, ושלחנו אימיילים לקרובים אלינו עם מספר הטלפון החדש.

בערב הלכנו לאכול טאלי במסעדה מקומית משובחת. בשולחן מאחורינו ישב לבד הודי, Amer, והזמנתי אותו להצטרף אלינו. אחרי כמה דקות הצטרף אליו חבר נוסף, Karan ו-Karan Amer. למדו יחד, ומאז חיו רחוקים זה מזה גאוגרפית. הם לקחו חופשה על מנת לבלות יחד כמה ימים יחד בהימלאיה. דיברנו על טיולים, על החיים, והם סיפרו על כאבם מהשחיתות של השלטון בהודו ומתחושתם שבגללה הודו אינה מבוססת כפי שיכלה להיות. האווירה היתה נעימה. Amer פעיל בפייסבוק, ואנחנו שומרים על קשר.

הטרק סביב הנדה דווי

ב-17 בספטמבר 2011 יצאנו לשלושה-עשר ימי טרק בשמורת הנדה דווי. הפארק הלאומי נדה דווי נמצא ברכס הגרוואל של ההימלאיה. הפארק, אשר הוקם בשנת 1983, הוכרז על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמית טבעי. אחת התכונות המייחדות את הפארק היא העובדה שהר הנדה דווי, הגבוה ביותר בהודו, נמצא כולו בשטחה. הפארק נמצא בגובה של 3,500 מטרים ומעלה מעל פני הים, והוא מוקף בטבעת פסגות הנישאות לגבהים שבין 6,000 ל-7,500 מטרים. הנדה דווי נחשבת בעיני ההינדים כמקום משכנה של האנרגיה הנשית היקומית (Devi הוא כינוי לאשה נשואה). הפסגה, המשולה לאלה פרווטי (שהוא שם נוסף לנדה, אשתו של האל שיווה), מוקפת בקניונים אדירים המבדילים אותה משאר הרכס.

גלעד בן צבי המליץ לי על מסלול שהוא הלך, אשר מצרף שני טרקים: האחד למעבר קווארי (Kuari Pass), והשני ממשיך לאגם רופקונד (Roopkund).

הטרק למעבר הקווארי

יצאנו מג'ושימת בבוקר ברכב שטח, עליו הועמסו ארגזי האוכל והציוד. עלינו לאולי (Auli, 2,750 מטרים), ועצרנו ברחבה של אתר הסקי. סהיב, המדריך, סיפר לנו שהוא מלמד סקי באתר בחודשי החורף. התחלנו את הטיפוס בשבילי האתר, וכשיצאנו משטחו השביל נכנס למעבה היער. הכיוון הכללי של הטרק היה דרומה. גברו (Gavru), עוזר המדריך, סחב על גבו מיכל גדול של קרוסין (נפט) למבערים לבישול, ותהי (Tehi) נהג את שתי הפרדות שנשא את הציוד שלנו. מיכל הקרוסין היה כבד מדי עבור הפרדות. אהבתי את הדאגה לבעלי החיים.

הצמחייה שפגשנו היתה בחלקה אלפינית ובחלקה יערות קסומים של אלונים, רודודנדרון, ארזי ההימלאיה (Deodar, Himalayan Cedar) וברושי ההימלאיה (Himalayan cypress). בחלק הנמוך של היער צמחו עצי אלון שסהיב כינה Green Oak, ובהמשך הטיפוס התחלפו באלונים שצדם האחורי של העלים הוא בצבע זהוב, וסהיב נקב בשם Golden Oak. כשהתבוננתי כלפי מעלה, זהרו העלים הזהובים על רקע הירוק הכהה של היער. גזעי האלונים היו זקופים, והיתמרו לגובה רב. כשגשם החל לרדת, היער הפך מסתורי.

אחרי כחמישה וחצי קילומטרים של הליכה הגענו לאחו בקרחת יער, הנקרא Gurson Bugyal (Bugal פרושו כר מרעה גבוה), שם הקים הצוות שלנו את מחנה הלילה הראשון. המחנה כלל שני אוהלים, האחד לאורה ולי, והשני לצוות. היה עמנו אוהל שלישי עבור המטבח, אולם סהיב החליט להכין את האוכל במבנה נטוש מברזל שעמד במקום. כשנכנסנו למבנה התחזק הגשם, הטיפות ניתזו מהפתחים והרעישו על גג הפח. מאוחר יותר הצטרף לצוות פאראמוד (Paramood).

פסגת הננדה דווי מבצבצת מבין העננים

כשהגשם פסק יצאתי עם סהיב לטיול קצר באזור. עלינו אל כתף ההר ובה מספר בקתות של רועים מרישיקש והרידואר, אשר עולים בעונת הקיץ עם צאנם אל כרי המרעה הירוקים והשופעים. התענגתי מצילילי דנדון הפעמונים התלויים על צווארם.

סהיב הסביר לי ששמו הוא השם של האל שיווה: Shiv. ההודים מוסיפים את האות h בהגיה של האות הא, ולא כמקובל באנגלית, בה הוגים את הצירוף sh כמו האות שין. הבנתי שבעצם השם שיווה הוא הגייה מערבית משובשת של הצירוף sh.

למחרת התעוררנו לבוקר בהיר וצלול. יצאנו מהיער, ונחשפנו לפסגות המושלגות ממזרח, ובהן בלטה פסגת הננדה דווי המיתמרת לגובה של 7,817 מטרים, זקופה, עוצמתית ומהפנטת. עננים החלו למלא את השמים, וסגרו על הפסגות.

לעברינו צעדו שני מטיילים אוסטרים עם מדריך מקומי. הם סיפרו לנו שאחרי יומיים של מזג אוויר גרוע במעבר קווארי, ללא ראות, הם החליטו לחזור לאולי.

פסגת הדונגירי משתקפת במי האגם טלי

בצהרים עצרנו לשפת אגם טלי (Tali Tal, 3,260 מטרים), במימיו השתקפה פסגתו המושלגת של ה-Dunagiri (7,066 מטרים), מעוטרת בעננים לבנים. השביל התפתל בין העצים, חצינו נחלים וחשנו את עוצמת היער וההר. הקשבתי לרחשי הטבע, פכפוך המים במעיינות, קולות הציפורים, ולחש הרוח בעלים. משם טיפסנו על סכנים ומצוקים תלולים, עד למחנה הבסיס העליון של מעבר הקווארי. ככל שעלינו התרחבה הפנורמה הנופית, ולעינינו נגלו הנהרות שפרצו דרך בין הרכסים האדירים, והתחתרו בתוך גאיות עמוקים וצרים.

אחרי עשרה קילומטרים של טיפוס קשה הגענו למחנה הבסיס העליון, בגובה של כ-3,600 מטרים.

היה קר, אולם העננים התפזרו והראות היתה מצוינת. בשקיעה התמוגגנו מול הוד הפסגות המושלגות שנצבעו אדום.

פנורמה של פסגות ההימלאיה המושלגות מפסגת גילגר

בבוקר הקפוא למחרת טיפסנו אל גבעה סמוכה, שסהיב כינה פסגת גילגר (Gilgar Top). לפנינו נפרשה פנורמה מרהיבה של יותר מ-180 מעלות, שזכתה בלונלי פלנט לכינוי "הפנורמה היפה ביותר בהימלאיה ההודית". בצפון בלט מסיב הצ'וקהמבה (Chaukhamba) המונה ארבע פסגות, שהגבוהה שבהן מתנוססת לגובה 7,138 מטרים. משני צדיו עיטרו את האופק פסגות נוספות מעל 7,000 מטרים עד לעבר הגבול עם טיבט.

ירדנו מהגבעה ועלינו בעליה חדה אל מעבר קווארי, בגובה 3,640 מטרים. במעבר ההרים בני מקדש מאבן, מעוטר בדגלים אדומים וקלשונים, המבטיח את שלום האנשים במסעם. ירדנו דרומה אל העבר השני בשביל תלול ביותר, מכוסה בדרדרת אבנים.

כשהשביל התמתן חצינו יער, ויצאנו אל כר מרעה גדול הקרוי Sortoli (בלונלי פלנט כתוב Sutoli), בגובה 2,850 מטרים, בו הקמנו את המחנה. בכר המרעה רעו עיזים, כבשים, פרות, בופלו, פרדות וסוסים.

בערב נפרדנו מנהג הפרדות תהי. לטענתנו, הפרדות שלו לא החזיקו מעמד בנתיב הקשה בו הלכנו. סהיב צרף לצוות את קיילס (Kailsh) מהכפר Pana הסמוך, שבא עם פרידות בריאות וחזקות, המורגלות בהליכה באדמה טרשית, מסולעת ובאזור ההררי.

למחרת בבוקר העפלנו לראש הרכס, 2,950 מטרים, ממנו נתגלה עמק Brithi. ירדנו בשביל לעבר הכפר Pana (2,450 מטרים). עצרנו בבקתת המרעה של ההורים של קיילס, שם גם פגשנו את אשתו ובנו הבכור. המשכנו בדרכינו מטה לתוך הכפר, ותושבים כיבדו אותנו בצלחות עמוסות. סהיב סיפר שזהו יום חג הינדי, ולכן האנשים מזמינים אותנו לחגוג איתם. בתי הכפר בנויים מאבן, המכוסה בטיח, וגגותיהם מכוסים בקש או ציפחה.

קרני השמש מאירות את השדות המעובדים בטרסות של ג'נג'י

כשהמשכנו בשביל התלול היורד לעבר נהר ה-Brithi Ganga, צפינו ממול בכפר ג'נג'י (Jhengi), אליו היו מועדות פנינו באותו היום. הכפר שוכן בלב היערות העבותים, ושדותיו מעובדים על גבי טרסות. קרני השמש, שחדרו מבעד לעננים, האירו את הטרסות החקלאיות באור ירוק זוהר.

בדרך פגשנו נערות שחזרו מיום לימודים בבית הספר, לבושות בתלבושת אחידה. בית הספר נמצא ב-Irani, והן מטפסות אליו כל בוקר מהלך שלוש שעות, וחוזרות לכפרן במשך שעתיים.

על גדות הנהר צמחה טרופית, ואת הנהר חצינו בגשר תלוי בנוי ברמה גבוהה. טיפסנו במעלה הגדה שמנגד לעבר הכפר ג'נג'י. עברנו לצד השטחים המעובדים, בהם גדלו צמחי ירבוז (אמרנטוס) בעלי גרגירים אדומים וגם ירוקים-צהבהבים, ותירס.

המשכנו לטפס עד לאחד הבתים הגבוהים בכפר, בחצרו הקים הצוות את האוהלים. בכפר זה מתגורר מדריך נוסף שעובד בחברה שארגנה לנו את הטרק. כשהגענו למחנה החל הגשם לרדת. סהיב קנה מאחת המשפחות תירס. העצים היו רטובים, הבערת האש היתה מורכבת, אבל בסוף נהייתו מקלחי תירס קלויים.

למחרת טיפסנו שוב למעבר הרים בגובה 3,020 מטרים, המגדיר את קו פרשת המים שבין Brithi Ganga, הנהר ממנו הגענו, לעמק ננדקיני (Nandakini). העליות החדות והירידות התלולות בשביל הצדיקו את שמה של אוטראקהאנד: מדינת ערוצי הסלעים. השביל התפתל בתוך יער סבוך. בקטעים מסוימים היה השביל מרוצף באבנים, קטעים של אבנים חלקות ואחרים עם אבנים בולטות. לפעמים היתה אדמת השביל מהודקת, או תחוה. השביל חצה פלגי מים, על חלקם נבנו גשרים מאבן, ובאחרים דילגנו על סלעים.

היער היה חגיגה לחושים. ריח נפלא של עלים וצמחים, רחש עלים, והעיניים לא שבעו מראות. גזעי העצים אדירים, עוד ועוד רודודנדרון, ערמונים ואלונים. על העצים גדלו מינים שונים של שרכים, אשר עיטרו את העצים בצבעים עזים, מירוק בהיר ורענן, דרך צהובים וכתומים מתייבשים, ועד לחומים קמלים. על הגזעים צמחו פטריות בגוונים של לבן וחום בהיר. חלקן עם כיפה וגזע, אחרות מדפיות. הפטריות המדפיות היו מקושטות בפסים ששרטטו עיגול כמעט מלא. את נוף העצים כיסו מטפסים בעלי עלים אדמדמים מאובצעים. בקרחת היער צמחו שיחים מקושטים בפריחה בשלל צבעים: צהוב, וורוד, כחול, סגול, אדום ולבן. את המראה הנהדר הזה השלימו צרצורים וציצים.

לפנינו בשביל הלך עדר עיזים. הרועה המאסף דאג לעז שרגלה השבורה היתה נתונה בסד, ולגדיים בני יומם שעדיין לא מורגלים בהליכה בעדר. בסוף היום ראינו את הרועים נושאים בזרועותיהם את הגדיים הצעירים. דנדוני הפעמונים התלויים על צוואר העיזים השלימו את ההרמוניה של קולות הפעייה.

הגענו לקרחת ביער, בה נפגשו רועים רבים ועדריהם. בעוד העדרים מלככים את העשב, הרועים ישבו ובישלו אוכל בצוותא. את צוואר כלבי הרועים הקיפה טבעת פח שאמרתיה המשוננות ניצבות ומחודדות. סהיב הסביר לנו שהטבעת מגינה על הכלבים מפני נמרי ההימלאיה (Himalayan Snow Leopard) החיים באזור, ונהגים לטרף את הכלבים בצווארם.

אחרי כשלושה עשר קילומטרים ירדנו בשביל תלול מאד לכפר גוני (Goni, בלונלי פלנט כתוב Gorli), בגובה 2,580 מטרים, וגשם החל לטפטף. הצוות המסור הקים עבורנו את האוהלים. כשסיימנו להכניס את הציוד לאוהל התחזק הגשם. העננים היו נמוכים, ולא יכלנו לראות את הנוף.

מחנה האוהלים שלנו ניצב על טרסה מעל חטיבת הביניים ביישוב, וילדי הכפר התאספו והתבוננו בנו. חלקם דיברו מילים ספורות באנגלית, ניסו להעשיר את אוצר המילים שלהם, ואחרים רק חייכו. אורה קפצה עם הבנות בחבל, והבנים התגודדו תחת מטריית, כשבעה בנים תחת מטרייה אחת, וצפו במתרחש.

הכפר גוני נמצא סמוך לדרך רכב, ומהווה את נקודת הסיום בטרק הקווארי פס ונקודת ההתחלה בטרק הרופקונד. הבחנתי באנטנות הסלולריות, והפעלתי את הטלפון הנייד. בצירוף מקרים מעניין, בדיוק הגיעה הודעה מחברתי יפה, ובה היא כותבת ששמעה על רעידת אדמה בהימלאיה, ומבקשת שאדווח על מצבי. כמובן שלא ידענו שום דבר על כך. עניתי לה שאצלנו הכל שלי ורגוע.

הטרק לרופקונד

ב-22 בספטמבר שמנו פעמינו מזרחה, בנתיב שהוכשר לכלי רכב. אחרי פחות מקילומטר הדרך נקטעה בערוץ נחל. חצינו את הנחל והעפלנו דרך כפרים ויערות מחטניים בעמק הנדקיני. כמידי בוקר פגשנו תלמידים בתלבושת אחידה, בדרכם אל בית הספר בכפר הסמוך.

נערות בתלבושת אחידה בדרך לבית הספר באלה

חצינו את הכפר אלה (Ala, 2,120 מטרים), בה מספר בתים דו קומתיים. בכמה מהבתים המפוארים יותר היו פיסולי עץ מעל משקוף הדלת, כולל פסלים של האל גאנש (Ganesh), בעל ראש הפיל). בתוך קיר בנוי ממנו יוצא צינור עם מי מעיין היתה מקובעת תמונה של האלים שיווה ופרוטי, וגאנש התינוק על ברכיהם.

אחרי כשמונה קילומטרים נכנסנו לכפר Sitel, 1,940 מטרים, על גדות נהר הנדקיני, ועצרנו באכסניה של מחלקת היער שהוקמה למען המטיילים. האכסניה בנויה מאבן, ובה שני חדרים. בסיום היום השישי להליכה התפנקנו בתוך חדר, ישנו על מיטות ומזרונים, והתענגנו במקלחת חמה. אמנם בדלי, אבל היתה זו חגיגה להתקרצף, לחפוף את השיער, ולכבס את כל הבגדים.

בלילה התקשיתי לישון, שכבתי ערה והקשבתי לשאון המים הזורמים בנהר הסמוך. כל לילה ישנו כאחת-עשרה שעות, וייתכן שלא הייתי עייפה, מה עוד שיום ההליכה לא היה קשה במיוחד.

בבוקר הבהיר שלמחרת המשכנו בשביל מזרחה לאורך גדת הנהר, בתוך יער אורנים. כשהגענו לנקודת המפגש עם אחד היובלים גילינו שהגשר מעל נהר הנדקיני נהרס. סהיב סיפר שבועונה שעוד לא הסתיימה גשמי המונסון היו חזקים במיוחד, והרסו את כל הגשרים בסביבה. במקום עבד צוות הודי על הטיית המים והקמת גשר חדש. כשהצוות שלנו הגיע עם הפרדות, חצינו בעזרתם את המים השוצפים על גבי אבנים וגזע עץ.

מגדת הנהר העפילה הדרך בין אורנים, אליהם התווספו רודודנדרון, אלונים וערערים, מעוטרים בשרכים מרהיבים. השביל טיפס בחדות, ומדי פעם עצרתי להסדיר את נשימתי.

בשעות אחר הצהרים המוקדמות, אחרי שגמענו עשרה קילומטרים, הגענו לכפר קנול (Kanol), בגובה 2,600 מטרים (בלונלי פלנט הכפר נקרא Kunol). בתי הכפר היו מבוזרים על צלע ההר, חלקם בנויים באזור נמוך, ובתים גבוהים המשמשים בחודשי הקיץ.

הצוות הקים את המחנה על כר דשא קרוב לבקתות אבן של מחלקת היער. שלושה מטיילים מדלהי, אשר ירדו מרופקונד, נכנסו אליהן. גברו הזמין אותנו לבית משפחתו בכפר קנול, ובדמדומים הלכנו לשם. נכנסנו לבית אבן בן שתי קומות. בקומה התחתונה דרו החיות, והמשפחה גרה בקומה העליונה. מוצאו של האב, יפה התואר, הוא מרג'סטאן. לגברו עוד אח ושתי אחיות. סבתו של גברו כיבדה אותנו ביוגורט (לאסי) מחלב פרה.

בערב הבערנו מדורה, בה בישלנו תפוחי אדמה קטנים וטעימים. לאורך הטרק אכלנו אוכל משובח ביותר שסהיב בישל. לארוחת בוקר אכלנו שניים מתוך:

- דייסת שיבולת שועל
- חביתת ירקות (אומלט)
- לחם לבן קלוי עם ביצה, גבינה, ריבה או חמאה

את ארוחת הצהרים לקחנו במיכל פלסטיק שסהיב ארז עבורנו, ובו היו תמיד מנה של ירקות מבושלים ומיץ מנגו בקרטון. בתחילה סהיב הוסיף לנו גם צ'פתי, אבל בהמשך הדרך וויתרנו עליו.

לארוחת הערב היו מנות מגוונות. מיד עם הגיענו סהיב הגיש לנו תה מסלה עם טוסט או פופקורן. לאחריהם קיבלנו שלוש מנות עיקריות:

- אורז
- עדשים במרק עם ירקות
- תבשיל ירקות מוקפצים הקרוי סאבג', אותו סהיב הכין ממגוון ירקות: במיה, כרובית, כרוב, תפוחי אדמה, קישוא ועוד.

את הארוחה קינחנו במנה מתוקה של סולת עם סוכר, או אורז עם סוכר, או רפרפת וניל.

כבשי-בר שהובאו מאוסטרליה בפרויקט השבה לטבע ליד קנול

בעודנו לוגמות את התה למחרת בבוקר, פגשנו את המטיילים מדלהי שישנו בבקתת מחלקת היער. שתי אחיות, וארוסה של הצעירה מבניהן. הבוגרת, Padma היא עיתונאית, ואחותה Sripama היא מעצבת גרפית, העובדת יחד עם ארוסה Rohit. השלושה הלכו את מסלול הרופקונד בכיוון ההפוך, וסיימו את הטרק אחרי שבעה ימים ב-Ghat.

סהיב סיפר לנו שבדרך הראשית לוואן (Wan), אליה מועדות פנינו, גלשה הקרקע והחצייה מסוכנת. סהיב בחר דרך חלופית, וטיפסנו על שלוחה בתוך יער צפוף. השביל חצה אחו, ובו דיר עם כבשים אוסטרליות. סהיב סיפר לנו שבעבר חיו בהימלאיה כבשי בר כאלה, בעלי שני זוגות של קרניים מעוגלות. הכבשים הוכחדו אחרי שהתושבים הקריבו אותן בעליה לרגל לרופקונד.

המשכנו לטפס, חצינו נהרות שוצפים ועברנו ביערות עד לראש הרכס (2,950 מטרים) המפריד בין העמקים הנדקיני ו-וואן. מראש הרכס ירדנו בירידה תלולה לעבר הכפר וואן. בכניסה לכפר ביקרנו במקדש הודי שריגש את סהיב ופאראמוד. הם התפללו ונשאו ברכה.

בדומה לקנול, הכפר וואן משתרע על פני שטח גדול. עברנו בסמטאות, וירדנו לעבר טחנת קמח. שניים מזקני הכפר עסקו בטחינת גרעינים. במהלך הטרק פגשנו כמה טחנות כאלה. חלק ממי הנהר מוסטים לעבר מגלשת עץ תלולה (כ-60 מעלות), והמים מניעים גלגל הנמצא בתחתית מבנה הטחנה, המפעיל את אבני הריחיים. הטחנות מופעלות רק בתקופת המונסון, כאשר זרם המים חזק דיו. המשכנו בטיפוס בתוך הכפר לעבר הבתים הגבוהים, ובשעות אחר הצהריים המוקדמות הגענו לשטח המחנה, אחרי כשמונה קילומטרים של הליכה.

כמידי יום החל הגשם לרדת, וכשהכנסנו את התרמילים לאוהלים הגשם התחזק. עננים נמוכים כיסו את הפסגה עליה חנינו, ואת הפסגות שמסביב. גשם עז ניתך ארצה, ואני כבר סיכמתי עם סהיב שמחר נשאר במקום ולא נתקדם, כי אין טעם ללכת בגשם. אולם אחרי כשעתיים השמיים התבהרו, ושתי קשתות צבעוניות עיטרו את ההרים סביב. לפני שקיעה ראינו את הפסגות המושלגות של ה-Nanda Ghunti, גובהה 6,309 מטרים, וה-Mrighthuni, שגובהה 6,855 מטרים, צחות וזוהרות באור אחרון. ישנו בגובה 2,640 מטרים.

המסלול המתואר בלונלי פלנט מהכפר Goni עד לוואן שונה מזה שבו הלכנו, וכולל יומיים ארוכים של הליכה, 18 קילומטרים בכל יום. שמחתי שסהיב חילק את הקטע לשלושה ימים קלים ומהנים.

הלילות היו קרים. הצוות ישן בבקתות פח ופיברגלס של מחלקת היער. אורה ואני ישנו באוהל, כשבקבוק מלא במים חמים מחמם היטב את גופי.

למחרת ירדנו עם השביל בתלילות אל הנחל, ואחרי שחצינו אותו בגשר בנוי התחלנו לעלות לכיוון בדני בוגייאל (Bedni Bugiyal). הדרך התפתלה בתוך יער עבות, וטיפסה בשיפוע חד מעלה. בעודי פוסעת שמתי לב שצמרות העצים מתנדנדות. הבחנתי בקופים אפורים שחורי פנים עם ראש לבן, המקפצים מענף לענף, מכופפים צמרות ושוברים בדים. סהיב זיהה את ה-Gray langurs. נתקלנו בערימת קליפות של אגוזי מלך, וסהיב הסביר שהקופים הם שפיצחו את האגוזים.

האלונים צמחו עד לגובה 3,000 מטרים, ואילו האורנים והרודודנדרון התדלדלו בגובה 3,200 מטרים. זהו קו הגבול העליון של היער. אחרי תשעה קילומטרים של הליכה, וטיפוס של 700 מטרים בגובה, הגענו למשטחים החשופים של כר המרעה הענק בדני בוגייאל בגובה 3,354 מטרים. בבדני בוגייאל פגשנו מטיילים הודים רבים, עולי רגל לאגם רופקונד הקדוש.

פסטיבלים הינדים

פסגות ההימלאיה משתקפות במי האגם בבדני בוגייאל

לא רחוק ממחנה האוהלים שלנו ניצב מקדש הינדי לצד אגם. גברו סיפר לנו שמידי שנה ב-5 בספטמבר נערכת כאן חגיגה הינדית ענקית. אנשים לובשים בגדי חג, רוקדים ומשתתפים בתפילה, ומכאן ממשיכים בעליה לרגל לאגם רופקונד.

פסטיבל נוסף שנחוג אחת לשתיים-עשרה שנים הוא ה-Nanda Devi Rad Jat Yatra. הפסטיבל הקרוב ייערך בשנת 2013. אלפי עולי רגל יעשו את דרכם בשבילים הרריים במסעם לרופקונד, לעבר משכנה של האלה ננדה, לבקש את ברכתה.

בתוך מימי האגם שליד המקדש גדלו צמחים בעלי פרחים. הפסגות המושלגות השתקפו במימי האגם: ה-Nanda Kot -i Mirgathuni (6,861 מטרים) מימין, ומשמאל ה-Nanda Ghunti.

בכר המרעה רעו כבשים, פרות, סוסים ופרדות. בעונת הקיץ הרועים מנצלים את שטחי המרעה הגבוהים לפני שאלו יתכסו בשלג, ובכך שומרים את הצמחייה הנמוכה יותר לחודשי החורף והקור. במקום מספר בקתות של מחלקת היער ושומר מטעמה. Dhaba משרתת את הרועים והמטיילים, ובה טלפון שמתחבר לרשת סלולרית וממנה לקויות.

תסמיני מחלת גבהים

אחר הצהריים אורה חשה בחילה, וויתרה על האוכל. שוחחנו על מקרי מוות כתוצאה ממחלת גבהים, כגון זה של [ד"ר עמי כהן](#). אנשים שחשו בסימפטומים של מחלת גבהים, אך בחרו להאמין שיתגברו. נכון, רק במקרים בודדים מתים, אך קיימת סכנת מוות. מטיילים סיפרו לי שלפני שנה מת מטייל ממחלת גבהים בבדני בוגייאל.

למחרת בבוקר אורה עדיין לא היתה מוכנה לאכול הכל, והוסיפה שגם הפרשתה רכה, סימפטום נוסף של מחלת גבהים. סהיב טען שמכיוון שהסימפטומים לא חלפו אחרי הלילה, המצב צפוי להיות גרוע יותר אם תישאר בגובה זה לילה נוסף, וקבע נחרצות שאורה תרד באותו יום חזרה לוואן. סהיב הזמין עבור אורה חדר באכסניה בבתיים הנמוכים של הכפר, והצמיד אליה את גברו, אשר נשא את תרמילה הגדול.

כ המחשבה שעלינו להמשיך לעלות ביום אחד יותר מ-1,000 מטרים הטרידה אותי, והצעתי שנישאר במקום ליום התאקלמות. בילינו יום רגוע באחו הירוק של בדני בוגייאל, שטוף השמש. מאחורי ההרים הקרחים שהקיפו את האחו, עיטרו פסגות מושלגות את האופק מהמזרח ועד למערב. אנשי הצוות רחצו בנהר וכיבסו את בגדיהם. גם אני כיבסתי, נטלתי ציפורניים, ניקיתי את האוהל ואוורתי את המזרונים, שק השינה ובטנת המשי.

קבוצה של חמישה הודים ירדה מרופקונד והתמקמה בבקתות מחלקת היער שלידינו. ירדתי אליהם והתקבלתי במאור פנים. חבריה, בגילאים משנות העשרים ועד לתחילת שנות החמישים, עובדים יחד ב-Tata Steels, וסיפרו לי שזו הפעם הראשונה שלקחו חופשה בת שבועיים על מנת ללכת בטרק. הנשואים שבהם סיפרו לי שנשותיהם חשבו שזה לא בסדר. שיחתנו גלשה אל פילוסופיות חיים, ואחד מחבריה תמצת עבורי את שלבי החיים העיקריים על-פי ההינדואיזם.

השלב הראשון נקרא "התלמיד", וכולל את תקופת הלימוד הפורמאלי עד גיל 25. זהו שלב ההכנה לחיים.

השלב השני נקרא "בעל הבית", או איש המשפחה הנשוי, והוא שלב התפוקה. התקופה מתחילה כשאדם מתחתן ומתחייב מתוך אחריות לפרנס ולתמוך במשפחתו. המרדף אחרי העושר הוא הכרח. שלב זה נמשך בערך עד גיל 50, למרות שיש כאלה שנשארים בשלב זה כל חייהם.

השלב השלישי הוא של פרישה חלקית. שלב זה מתחיל כאשר התפקיד של בעל הבית מגיע לסימום, ילדיו בגרו ובנו חיים עצמאיים, והוא הופך לסבא. בשלב זה אפשר לוותר על החומרנות, לפרוש מן החיים החברתיים והמקצועיים, לעזוב את הבית ולשמור על קשר עם המשפחה. שלב זה נמשך עד גיל 70.

השלב הרביעי הוא של התבודדות, ללא הצמדות, וויתור על הרצונות, הפחדים, התקוות, החובות והאחריות.

הקשבת, והרגשתי את הדברים מהדהדים בתוכי. הרהרתי בשלב הראשון בחיי, בחוויות השלב השני, והניחויות שלי כעת בשלב השלישי. וויתרתי על החומרנות, עזבתי קריירה מקצועית של מרוץ טכנולוגי, עזבתי את ביתי הגדול בו גידלתי את ילדי, ילדי בנו חיים עצמאיים, אני סבתא, והמשפחה הכי חשובה לי. חשתי חום באזור החזה, שלוה עטפה אותי. בביקורי בהודו אני חוזרת אל האנשים, מהם אני לומדת בשקיקה על החיים.

טיפסתי חזרה למחנה שלנו, התענגתי מהמרחבים והשקט, הלכתי לבד, והקשבתי לקולות הטבע. הלילה היה קר, והרגשתי משונה לישון לבד באוהל. אחרי חמישה-עשר יום עם אורה התרגלתי לנוכחותה, והיא חסרה לי.

כפור על גבי עלים אדומים בטיפוס מבדני בוגייאל

למחרת שמנו פעמינו לעבר מחנה באגו באשה, בגובה 4,800 מטרים, בערך. הגבהים שונים ממפה למפה ומספר לספר. החברה ההודים טוענים שהמידות ב-Feet מדויקות, שכן נמדדו בתקופת השלטון הבריטי בהודו (שאז הבריטים השתמשו ב-Feet). לא הבנתי את הקושי לחלק בקבוע, וקיבלתי את המציאות שהגובה אינו מדויק.

באותו יום עמדנו לעלות כ-1,000 מטרים, אולי יותר. במסעותיי אני לא מעזה לטפס כזה גובה ביום אחד, והפעם השתכנעתי כי... כולם מטפסים במסלול הזה. בדיוק כמו בעליה לגאנגריה והמקונד. השביל העתיק בו טיפסתי, המשמש את עולי הרגל, ומקדשי האבן שלצדו, ייצגו בעיני את המחויבות והאומץ של

דורות רבים של עולים.

כיוון שבדני בוגיאל נמצאת מעל קו העצים, הדרך היתה טרשית ומסולעת. עלי הצמחים שבצדי הדרך היו מכוסים בכפור. בלט ביופיו צמח שעליו הגדולים אדומים, והכפור הלבן שיווה להם מראה מיוחד. סהיב קרא לצמח Silver Rheum (סוג של Rhubarb, ריבס).

בעליה נחשפו לעינינו ממרחק הפסגות הגבוהות של רכס הגרוואל. בנקודת תצפית יכולנו לראות ממערב את נהר הננדיני והכפרים דרכם עברנו מגוני, דרך Sitel והעלייה לקנול.

עצרנו במעבר ההרים הגבוה ביותר, בו ניצב מקדש הינדי. סהיב ופאראמוד התפללו והדליקו קטורת. מהעבר השני, הצפוני, השביל ירד לעולם אחר, קשוח, עקר, עגמומי ובלתי סלחני. לא ניתן היה לראות זכר לצמחיה שאך נפרדתי ממנה לפני יומיים בצד הדרומי. הקרקע היתה מכוסה בסלעים בתצורות שונות וגדלים שונים. השמיים היו אפורים, והוסיפו לדרמטיות של הנוף המאיים, המסתורי, המרתק, המעורר יראת כבוד אלוהית.

מזג האוויר השתנה באחת, הרוחות הצפוניות היו קרות וחזקות. סהיב הסביר לי שמכיוון שבצד הדרומי של בדני בוגיאל קו העצים קרוב, יש שם יותר חמץ. לעומת זאת צפונית למעבר ההרים העצים צומחים רחוק מאד במערב, ולכן החמץ דליל יותר.

לוטוס פורח באדמה הטרשית של בגו בשה

עברנו ליד שדה לוטוס פורח, Brahma Kamal, שהוא גם הפרח של מדינת אוטראקהאנד. כשביקרנו בעמק הפרחים, פרסנג'יט, הרופא החביב, דיבר איתי על הפרח הנדיר הזה, והראה לי בגאווה פריט שלקח מהמקדש הסיקי בהמקונד, עטוף בבד. גם חמשת ההודים עמם שוחחתי יום קודם ציינו את הפרח, ואף הם הראו לי פריט שנקטף ונעטף בבד. והנה אני במרכזו של שדה לוטוס בשיא הפריחה. יצרתי קשר עין עם סהיב שראה אותי נכנסת לשדה עם מצלמה שלופה. התרכזתי בפרחים, ושכחתי את השפעת הגובה. לפתע פרצו קרני שמש מבעד לעננים, והאירו את העלים השקופים באור זוהר. הפרחים נדמו למנורות המנקדות את שדה הסלעים.

כשהתקרבתי לבקתות מחלקת היער התקדם סהיב לעברי כשהוא כעוס. הוא טען שמסוכן להסתובב לבד ושאני עלולה לאבד את הדרך. לא הבנתי את פשרו של הכעס, כי ידעתי בוודאות שסהיב ראה אותי עוצרת בשדה פרחי הלוטוס, השביל אל הבקתות היה ברור, וסהיב כבר הכיר את יכולת ההתמצאות שלי בשטח. הסתבר שכאשר הצוות הגיע לבקתות הם גילו שמקורות המים הסמוכים יבשו, ויצאו לתור אחרי המים. כל אחד מאנשי הצוות הלך לכיוון אחר, עד שמצאו מים במרחק של קילומטר וחצי מהמחנה.

התבוננתי סביבי. לעומת היופי של אחו בדני בוגיאל, באגו באשה נראה מבודד, מסולע ומנוכר. שתי בקתות מחלקת היער הירוקות, העשויות מפח ופיברגלס, היו נטושות. מכיוון שבאותו לילה לא היו אמורים להגיע מטיילים נוספים, התמקמנו בתוכן. ישנתי לבד בבקתה, והקור היה מצמית. הפח מגן מפני הגשם, אולם אינו מבודד מפני הקור. שנתי נדדה בגלל מיחושים בראש, הקור המקפיא, וההתרגשות לקראת העלייה לאגם רופקונד. גלעד כתב לי שהאגם מדהים, וכשראיתי במפה את קרבתו לשלושת הפסגות של הטריוסול (Trisul), שפרושו קלשון), שהגבוהה שבהן מיתמרת לגובה 7,120 מטרים, ציירתי בדמיוני אגם כחול בו משתקפות שלושת הפסגות המושלגות והאדירות.

התעוררנו בשעה 5:30, והעפלנו לעבר רופקונד. הסלעים היו קפואים ועטופים בקרח חלק. עלי הצמחים היו מכוסים בכפור. הרגשתי שחסר לי חמץ, ומדי כמה מטרים עצרתי כדי להסדיר את הנשימה. מצפון מערב ראיתי את קרני השמש הזורחת צובעות את מסיב הצ'וקהמבה בצבע ורוד, ומצדדיו פסגות מושלגות נוספות.

טיפסנו מזרחה לעבר מורנה שחורה, ואני הבטתי לעבר הקצה העליון של המורנה, מאחוריה מסתתר הטריוסול, ושם האמנתי מצפה לי מחזה מרהיב. הטיפוס התלול על הסלעים היה קשה. אחרי שעתיים וחצי של טיפוס הגענו לקצה מכתש קטן בתוך המורנה השחורה. בקרקעיתו שלולית שחורה וקפואה. לידנו היה גל אבנים, עליו הונחו עצמות וגולגולות אדם, ושאריות של סנדלים ונעלים. הבנתי שהגענו לאגם רופקונד. הרמתי את ראשי מעלה, אולם הקירות השחורים חסמו את שדה הראיה, ולא היה זכר לטריוסול.

קראתי לפני נסיעתי שהעצמות והגולגולות עוררו עניין רב והעלאת השערות. ההסבר הנפוץ הוא שבמאה ה-14 נלכדה קבוצת עולי רגל במזג אוויר קשה, ואלה עצמות האנשים שמצאו את מותם בסערה.

רופקונד הוא אגם קדוש להינדים, וסריב ופאראמוד התרגשו מאד (קייילס נשאר עם הפרדות במקום הלינה). פאראמוד התכוון למלא בקבוק במי האגם הקדוש, נטל גוש סלע והיכה בשכבת הקרח. הסדק שהתהווה התפשט לשני הכיוונים מסביב לאגם, קול ביקוע הקרח התפשט, והוגבר בדפנות האקוסטיים של המכתש השחור.

השמש החלה לעלות ולהאיר את דפנות המכתש. הבחנתי בצמח נמוך עטוף בשיער צמרי לבן ושמו Phen Kamal. סריב הסביר לי שזהו צמח הגדל רק בגבהים.

הלונלי פלנט וגלעד הציעו לי להמשיך מרופקונד להומקונד (Hom Kund), טיול הלך חזר של יום שלם, הכולל טיפוס תלול וקשה אל מעבר ההרים. הסתבר שהתיאור בלונלי פלנט על התצפית המרהיבה על פסגות הטריסול וה- Nanda Ghunti, שחשבת שאראה מרופקונד, מתייחס לאגם הומקונד. לא היינו ערוכים לטיול יומי כזה, לפרדות לא היה מרעה בבאגו באשה, בקתות מחלקת היער הוזמנו לאותו לילה על-ידי קבוצה גדולה של [Indian Hikers](#), וגם הקור איים עלינו.

אחרי כחצי שעה ליד אגם רופקונד חזרנו לבאגו באשה, שם פגשנו מטיילים רבים שכבר הגיעו למקום. קייילס חיכה עם הציוד הארוז, העמסנו אותו על הפרדות והמשכנו בדרכינו מטה אל בדני בוגייאל. ככל שירדנו השתפרה הרגשתי. כשהגענו למחנה בתום מסע של עשר שעות, אחרי שבליילה ישנתי רק ארבע וחצי שעות, הייתי תשושה, ונרדמתי לשלוש-עשרה שעות.

כשהתעוררתי בבוקר הרגשתי רעננה, התשישות והתחושה הרעה חלפו כלא היו. השמש זרחה, הפסגות המושלגות בהקו, והנוף הרחיב את הלב. ארזנו את הציוד, נפרדנו מהפסגות הגבוהות, והתחלנו את מסענו במורד רכס ההימלאיה. ההליכה בשביל הירידה אל וואן היה מענגת. אחרי יומיים בהם לא פגשנו עצים, ולא ראינו עלים ירוקים, שמחתי כשהשביל נבלע בתוך היער הקסום.

רועה בוואן

עברנו ליד רועים שטיפסו על האלונים והורידו את השרכים שגדלו עליהם. סריב הסביר לי שלפני החורף נוהגים הרועים להוריד את השרכים, אשר חונקים את העץ. נקי משרכים, העץ מפתח ענפים חדשים, המשמשים למאכל העיזים והכבשים.

בוואן פגשתי את אורה במצב רוח טוב, היא לא פסקה מלדבר ולספר על החוויות הנפלאות שחווה בשלושת הימים בכפר. היא הדגישה שהאנשים נפלאים, מכניסי אורחים, חמים, נדיבים, וחלקו איתה את המעט שיש להם. עיניה של אורה ברקו כשהיא סיפרה לי שביקרה בבית הספר ובפעוטון, ונקשרה לילדים הגרים במבנה הסמוך לאכסניה. הילדים באו אליה, והיא שיחקה איתם בקלאס וכדור סל. לשמע דבריה של אורה רחב לבבי. בתחילת

הטיול אורה דיברה על כך שאנשים סיפרו לה על הלכלוך והזוהמה בהודו שהם קשים מנשוא. הצעתי לאורה להרים את המבט מהרצפה אל העיניים והלב של האנשים שהיא פוגשת, להתרכז באנשים ולשים לב לתכונות שלהם. אורה עשתה זאת.

התענגתי ממקלחת חמה בדלי, ושינה במיטה, מזרון ושימכה, בתוך מצעים נקיים. תמו שלוש-עשר ימי טרק.

הדרך לדהרצ'ולה

הדרך להתקדם בתחבורה ציבורית בהודו בין נקודות שאינן בצירים המרכזיים, היא במקטעים קצרים. במונית שרות (Sawari Taxi) יש להמתין עד שהמונית תתמלא, והסיכוי גדול יותר כשהיעד הוא קצר טווח, כ-15 קילומטרים. אורה ואני תכננו לנסוע עד דהרצ'ולה (Dharchula), הרחוקה 226 ק"מ מוואן, בעוד שהתחבורה הציבורית בוואן יוצאת בבוקר רק עד לכפר במרחק 13 ק"מ. הנסיעה בתחבורה הציבורית זולה מאד, אבל במקטעים קצרים תמשך לפחות שלושה ימים. שכרנו רכב שטח, ובהמלצת סריב קבענו לנסוע איתו עד Gwaldam (38 קילומטרים).

נפרדנו מקייילס שחזר עם הפרדות לכפרו Pana, מהלך שלושה ימי הליכה. סריב, פאראמוד וגברו נסעו עם ארגזי הציוד בתחבורה ציבורית לג'ושימת. מכיוון ששכרנו רכב, הם נסעו אתנו עד לצומת הדרכים ב-Dewal.

רכב ה-Mahindra בעל הנעה 4x4 הטלטל בדרך מלאת מהמורות, בורות, שלוליות, סלעים ובוץ, להם גרמו גשמי המונסון שהמשיכו לרדת במלוא עוזם. קטעי כביש נעלמו, והבנתי את ההנחיה שאין לנסוע בהימלאיה אחרי השעה 20:00. אין שום סימן אזהרה בדרך, לא סלעים ולא משולשי אזהרה, אלא לפתע הנתיב נעלם. בין טלטול לטלטול התענגנו מנוף הרי ההימלאיה, הפסגות המושלגות שבצבצו בין העצים, הכפרים הזרועים במדרונות, והטרסות המעובדות הצבעוניות. גם בדרכים הצרות של ההימלאיה יש לתת זכות קדימה לרכב העולה, רק ששם זה יותר מסוכן. במספר מקומות נאלצנו לנסוע אחורה בדרך המשובשת, עד לנקודה שבה יוכל הרכב שעלה מולנו לחלוף על פנינו.

כשהגענו ל-Gwaldam גילינו שוב שמוניות השרות מתקדמות רק 15 קילומטרים, והחלטנו לשכור מונית קטנה שתיקח אותה עד למעוז חפצינו, דהרצ'ולה. יצאנו מערבה לעבר המישורים הגדולים. הנהג האדיב עצר לנו בעיר Bajjnath לביקור קצר באתר מקדשים עתיק.

נוצרה לנו בעיית מזמונים בכסף מקומי. בעיירות המרוחקות לא היתה אפשרות להמיר דולרים, וכשחצינו בדרכינו את העיר הגדולה Bageshwar, גילינו שהבנקים סגורים ביום האחרון של חודש ספטמבר (התאריך באותו יום היה 30 בספטמבר). משכנו כסף ב-ATM.

מהמישורים רחבי הידיים טיפס הכביש והתפתל בתוך יערות אורנים, שמאלה וימינה, מעלה לגובה 2,000 מטרים ומטה לגובה 1,000 מטרים. לגוף היה קשה בתוך מחלת הים הזו, אולם העיניים התענגו מהמראות. היערות העצומים והפסגות המושלגות שנתגלו בין נפתולי הכביש. הכביש היה משובש, הנהג היה מרוכז בנהיגה, וצפר לקראת כל עיקול כדי להזהיר מכוניות המגיעות מולנו.

חצינו כפרים ופנינו צפונה לאורך נהר הקאלי (Kali), המהווה את הגבול הטבעי בין הודו לנפאל. היתה תחושה מרגשת לדעת שמימיננו נמצאת נפאל. הנהג הסביר לנו שההודים והנפאלים יכולים לחצות במספר גשרים למדינה השכנה, אולם זרים אינם יכולים לעבור במעברים אלו.

נכנסנו לדהרצ'ולה בשעה 18:40.

...לחלק השני – [קבלת פנים חמה במשפחת הראנג](#)